

Короткий за довжиною колос відмічено у двох сортів – ‘Бреннус’, ‘Святовит’ та довгим за довжиною колосом характеризується один сорт ‘Крешендо’. Для сортів ячменю властива видовжено-еліптична форма зернівки, лише у двох сортів виявлено ромбічну форму зернівки. Це сорти ‘Мікл’, ‘Крешендо’.

Отже, у результаті проведеної роботи виявлено морфологічні особливості сортів *Hordeum vulgare* L., занесених до Реєстру в 2016 році, за висотою рослини, формою колоса, довжиною колоса, формою зернівки. Так, серед низьких за висотою вирізняються сорти ‘Тівер’, ‘Гезіне’. За довжиною колоса сорт ‘Дорінка’, ‘Пайпер’.

УДК 631.526.3:635.649

Калайда К. В.

*Уманський національний університет садівництва, вул. Інститутська, 1,
м. Умань, Черкаська обл., 20305, Україна, e-mail: k.Kalajda@yandex.ua*

СОРТОВІ РЕСУРСИ ПЛОДОВИХ ОВОЧІВ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ ПЕРЦЮ СОЛОДКОГО З ВИСОКОЮ СПОЖИВНОЮ ЯКІСТЮ

Глобалізація економіки гостро ставить питання про розвиток окремих галузей сільського господарства, які здатні забезпечити світову продовольчу безпеку. Україна входить до провідних світових виробників овочів, тому що овочівництво є однією з важливих галузей сільського господарства. Доброму його розвитку в країні сприяють теплий клімат, родючі ґрунти та забезпеченість рослин світлом.

Однією з перепон до динамічного розвитку ринку овочів в Україні є відсутність високоякісної продукції. Саме якість продукції – основний фактор, котрим керується споживач при виборі того чи іншого товару. Але тільки висока якість не зможе забезпечити повного успіху товару на ринку, необхідно враховувати також й інші показники: господарські, функціональні, естетичні, органолептичні, економічні. Тому визначення конкурентоспроможності господарсько-ботанічних сортів перцю солодкого є невід’ємною складовою оцінки товарознавчої якості овочевої продукції.

Серед робіт, присвячених визначенню конкурентоспроможності товарів провідне місце займають дослідження таких учених, як В. А. Колтунова, О. Литвиненко, О. Старикова, І. М. Лисиці, В. А. Осики, М. М. Лобанова, Ш. Ш. Магомедова, Є. В. Красовського. Однак єдиної методики визначення конкурентоспроможності овочевої продукції наразі немає.

Існуючі на даний час методики визначення конкурентоспроможності мають недоліки, оскільки не існує базових сортів, відповідно до яких слід порівнювати існуючі чи нові сорти, що вводяться. Також відрізняється економічна складова конкурентоспроможності, яка залежить від агротехніки, яку застосовує товаровиробник, цін на паливно-мастильні матеріали, засоби захисту та інші фактори, що визначають собівартість продукції.

Тому доцільно провести порівняльну господарсько-товарознавчу оцінку сортів перцю солодкого, введених до Державного реєстру сортів рослин,

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

придатних для поширення в Україні на 2016 рік. Для оцінки конкурентоспроможності плодів перцю солодкого різних сортів була застосована методика В. А. Колтунова.

Всього згідно з даними Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України на 14.04.2016 зареєстровано 112 сортів перцю солодкого (*Capsicum annuum* L.) з них 44 вітчизняної селекції і 68 – іноземної. За такого асортименту перед виробниками постає проблема вибору кращого, оскільки вони зацікавлені в одержанні високого товарного врожаю з мінімальними витратами на вирощування, проте для споживача важлива харчова цінність продукту (вміст сухих речовин, цукрів, вітамінів).

Плоди перцю солодкого відносяться до швидкопсуючих овочів. Це високоврожайна культура, яка вимагає багаторазових зборів плодів, які не можуть бути швидко реалізованими на ринку або у переробній промисловості, а тому дисбаланс у надходженні з поля і можливість їх швидко реалізувати до нового надходження з господарств викликає проблему збереження їх як у кількісному, так і якісному плані. В умовах спекотної літньої температури повітря збирання плодів, достиглих, відповідної стадії стиглості, нерозривно пов'язано з їх накопиченням прямо в полі, або під навісами, де вони знаходяться мінімум добу, потім їх відправляють автотранспортом до місць реалізації або перероблення, там вони теж знаходять деякий час при температурі 25–30 °С, за цей час плоди значно втрачають свою масу за рахунок активного дихання та випаровування води, в них інтенсивно протікають генетично обумовлені процеси метаболізму. У плодах технічної стиглості активно відбуваються процеси дозрівання, а біологічної стиглості – процеси перезрівання, коли накопичені в тканинах навколоплідника поживні речовини втрачаються, дозрівання насіння і активізація життєдіяльності всього плоду відокремленого від рослин і його якість значно знижується.

Товарність плодів перцю солодкого визначається ДСТУ 2659-94. Проте при визначенні конкурентоспроможності сорту виявляються такі показники, що не завжди збігаються із зазначеними в нормативно-технічній документації на даний продукт. Тому в розрахунках враховували масу плодів, товщину стінок, поживну цінність і звичайно смакові властивості.

Нормативних вимог, за якими можна оцінити зареєстровані сорти або ті, що можуть бути введені до Державного реєстру, не існує. Для багатьох сортів наведена неповна інформація стосовно урожайності або хімічного складу плодів, іноді, інформація зовсім відсутня, тому про повну господарську та товарознавчу оцінку сортів доводиться лише мріяти. Хоча за «Методикою проведення експертизи сортів рослин картоплі та груп овочевих, баштанних, пряно-смакових на придатність до поширення в Україні» передбачається широка комплексна оцінка сортів, зокрема і перцю солодкого.

Солодкий перець по праву вважається найбільш цінним з усіх видів овочів за смаковими властивостями і за вмістом в ньому поживних речовин. За даними П. Ф. Сокола, у свіжих плодах перцю технічної стиглості міститься 1,0–1,5 % білків, до 1 % жирів, 0,5–0,6 % мінеральних речовин, 1,4 %

клітковини, від 0,5 до 14,5 мг/100 г провітаміну А, але деякі джерела свідчать, що вміст вітаміну А може бути в межах від 9 до 12 мг/100 г, по 0,06 мг/100 г вітаміну В₁ і В₂, біля 1,0 мг/100 г вітаміну Н, а вітаміну РР – 300 мг/100 г, вітаміну С до 270 мг/100 г, ефірних олій 0,10–1,25 %.

Середні дані експертизи основних показників перцю солодкого свідчать про врожайність у межах 34,7–50,5 т/га, товарність – 86,8–91,6 %, середня маса плоду – 126,0–204,3 г. За зонами вирощування одержані такі показники: в Степу середня врожайність становить 43,6 т/га і коливається в межах 34,7–50,5 т/га, Лісостепу – 44,2, 37,6–50,1 т/га, Полісся – 43,1, 34,7–50,2 т/га відповідно.

Коливання врожайності ранньостиглих сортів 49,3–50,5 т/га, середньоранніх – 38,1–39,0, середньостиглих – 50,0–50,5, середньопізніх і пізніх – 34,7–37,6 т/га відповідно. Товарність урожаю сортів усіх груп складала 86,8–91,6 %.

Отже, серед усіх досліджених нами сортів, що являють собою ресурсний потенціал перцю солодкого, за комплексом господарських, функціональних та економічних показників найвищу конкурентоспроможність мають сорти: 'Скрівія' (Кк = 0,67), 'Червоний дивосвіт' (Кк = 0,66), 'Мазурка' (Кк = 0,68) та 'Сондела' (Кк = 0,59). Оцінюючи конкурентоспроможність, всі показники слід розглядати комплексно, адже господарські, товарознавчі й економічні характеристики тісно залежать одна від одної.

УДК 631.526.32

Курочка Н. В.*, Шпак З. С., Матус В. М.

*Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: kurochka2310@gmail.com*

ПРОВЕДЕННЯ ДІЛЯНКОВОГО (ГРУНТОВОГО) ТА ЛАБОРАТОРНОГО СОРТОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про насіння і садивний матеріал» ділянковий (грунтовий) сортовий контроль – це оцінювання відповідності рослин, отриманих від насіння контрольної проби, рослинам, отриманим від насіння стандартного зразка, або офіційному опису сорту; лабораторний сортовий контроль – встановлення належності вегетативних та генеративних органів рослин до відповідного сорту.

Ділянковому (грунтовому) та лабораторному сортовому контролю підлягають сорти усіх видів рослин, які включено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні на поточний рік, ботанічні таксони яких передбачено насінневими схемами Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – насінневі схеми ОЕСР).

Головною метою насінневих схем ОЕСР сортової сертифікації насіння є заохочення використання насіння незмінно високої якості країнами-учасницями.

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

III Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 15-річчю створення УІЕСР (м. Київ, 7 червня 2017 р.)